

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: فردوس شریفی در تاریخ 1388/6/30 رشته: علوم تربیتی گرایش

مدیریت آموزشی **از پایان نامه خود با عنوان:** بررسی تاثیر مشارکت بخش خصوصی

(آموزشگاههای آزاد فنی و حرفه ای) بر توسعه ی اقتصادی - اجتماعی استان سیستان و بلوچستان

بدرجه: عالی **ونمره:** 17/5 هفته ونیم **دفاع نموده است.**

امضاء هیات داوری	سمت	نام و نام خانوادگی اعضاء هیات داوری
	استاد راهنما	1- جناب آقای دکتر سید مسعود سیدی
	استاد مشاور	2- جناب آقای دکتر عباداله احمدی
	استاد داور	3- جناب آقای دکتر شاپور امین شایان جهرمی

مدیر/معاونت پژوهشی

مراتب فوق مورد تایید است.

مهر و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

گرایش: مدیریت آموزشی

عنوان:

بررسی تاثیر مشارکت بخش خصوصی (آموزشگاههای آزاد فنی و حرفه ای)

بر توسعه ی اقتصادی - اجتماعی استان سیستان و بلوچستان

استاد راهنما:

دکتر سید مسعود سیدی

استاد مشاور:

دکتر عبادالله احمدی

نگارش:

فردوس شریفی

تابستان 1388

تفہیم بہ

ماہنامہ

وہابیت

تقدیر و تشکر:

«من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق»

در اینجا لازم می دانم از زحمات بی دریغ کلیه اساتیدی که در طول این دو سال تحصیل، افتخار شاگردیشان را داشتم، تشکر نمایم. لازم است مجدداً از اساتید راهنما و مشاور محترم آقایان **دکتر سید مسعود سیدی** و **دکتر عباد الله احمدی** و مشاور آمار **جناب آقای دکتر صالحی** که دلسوزانه اینجانب را در به نتیجه رسانیدن این تحقیق یاری نمودند و همچنین استاد داور محترم **جناب آقای دکتر شایان جهرمی** تشکر کنم. همچنین از حمایت‌های بی دریغ مدیر کل محترم آموزش فنی و حرفه‌ای استان **جناب آقای مهندس میرفتح الهی** و کارشناسان محترم اداره آموزش و پژوهش آن اداره کل تشکر می نمایم.

چکیده

با توجه به اینکه موضوع تحقیق، بررسی میزان تاثیر مشارکت بخش خصوصی آموزشگاههای آزاد فنی و حرفه ای بر توسعه اقتصادی و اجتماعی استان سیستان و بلوچستان می باشد، در این تحقیق جامعه آماری شامل مدیران 45 واحد آموزشگاه آزاد از مجموع 143 آموزشگاه آزاد در سطح استان سیستان و بلوچستان که در سال 1387-1388 فعال بوده به صورت تصادفی انتخاب شده است و اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعه کتابخانه ای، پرسشنامه های توزیع شده، آمارها و اطلاعات اخذ شده از اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان سیستان و بلوچستان جمع آوری گردیده است. در نهایت با استفاده از روش های آمار توصیفی از جمله جداول، نمودارها و درصدها و روشهای آمار استنباطی از جمله آزمون تی t اطلاعات بدست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایجی به شرح ذیل حاصل شد. از نقطه نظر مدیران:

- 1- محتوای آموزشهای ارائه شده توسط سازمان عموماً و در آموزشگاههای آزاد خصوصاً موجب افزایش مهارتهای افراد در جامعه گردیده است.
- 2- سیاستها و خط مشی های سازمان آموزش فنی و حرفه ای تا حدودی موجبات مشارکت و سرمایه گذاری بخش خصوصی گردیده است.
- 3- تاسیس آموزشگاههای آزاد فنی و حرفه ای بر توسعه اقتصادی و اجتماعی نقش داشته است.
- 4- از سال 1386 تا سال 1387 تعداد آموزشگاههای آزاد افزایش یافته، اما عملکردها نسبت به تعداد آموزشگاهها کاهش یافته است.
- 5- رشد کمی کارآموزان از سال 85 تا سال 1386 متناسب با شاخصهای سازمان آموزش فنی و حرفه ای بوده است ولی این رشد در سال 1387 سیری کاملاً نزولی داشته است به طوری که رشد کمی کارآموزان با 69 درصد کاهش روبه رو بوده است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1.....	فصل اول کلیات تحقیق
2.....	مقدمه
4.....	بیان مسئله
6.....	اهمیت و ضرورت تحقیق
9.....	اهداف تحقیق
11.....	سئوالات تحقیق
11.....	متغیرها و تعاریف آنها
12.....	تعریف نظری توسعه اقتصادی و اجتماعی
13.....	تعاریف اصطلاحات مهم
13.....	آموزشگاههای غیر مجاز (موازی)
14.....	تعاریف عملیاتی
14.....	تاثیر مشارکت بخش خصوصی (آموزشگاههای آزاد) بر توسعه اقتصادی و اجتماعی
14.....	بعد محتوی
14.....	رشد کمی
14.....	تناسب محتوی آموزشی با مهارت ها و احراز مشاغل
14.....	میزان تاثیر سیاست ها و خط مشیهای سازمان بر مشارکت و سرمایه گذاری بخش خصوصی
14.....	تاثیر تاسیس آموزشگاههای آزاد بر توسعه اقتصادی و اجتماعی

صفحه	عنوان
15.....	میزان تناسب رشد آموزشگاههای آزاد با شاخص های سازمان فنی و حرفه ای
15.....	میزان تناسب رشد کمی بخش دولتی با شاخص های سازمان فنی و حرفه ای
16.....	فصل دوم پیشینه تحقیق:
17.....	مقدمه
18.....	مبانی نظری تحقیق
27.....	فواید اقتصادی آموزش
29.....	فواید خصوصی آموزش
30.....	فواید مستقیم خصوصی
30.....	فواید غیرمستقیم آموزش
31.....	آموزش و پرورش کالای عمومی یا مصرفی یا سرمایه گذاری
32.....	رابطه آموزشهای فنی و حرفه ای و توسعه ی اقتصادی
35.....	فواید اجتماعی خصوصی
36.....	فواید مستقیم اجتماعی
37.....	فواید غیرمستقیم اجتماعی
37.....	تاثیر آموزش و پرورش در رشد اجتماعی
40.....	نقش آموزش فنی و حرفه ای در اجتماع
41.....	دیدگاههای نظری در مورد نگرش به آموزش های فنی و حرفه ای به عنوان موسسات اقتصادی
46.....	آموزش فنی حرفه ای و تغییرات اجتماعی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
47.....	دیدگاه اول.....
47.....	دیدگاه دوم.....
48.....	دیدگاه سوم.....
49.....	آموزش و انواع آن.....
50.....	انواع آموزش و رشد اقتصادی.....
51.....	آموزش های آزاد و همگانی.....
52.....	آموزش های آزاد.....
52.....	آموزش های همگانی.....
53.....	نقش خصوصی سازی بر توسعه اقتصادی - اجتماعی.....
53.....	خصوصی سازی.....
54.....	تاریخچه خصوصی سازی.....
55.....	خصوصی سازی در ایران.....
58.....	اهداف خصوصی سازی.....
59.....	راههای خصوصی سازی.....
60.....	روشهای خصوصی سازی درآموزشهای فنی و حرفه ای.....
60.....	واگذاری مدیریت کارگاهها آموزشی.....
61.....	واگذاری مدیریت مراکز.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
61.....	خرید خدمات از مؤسسات و شرکتهای
61.....	آموزشگاه های آزاد
62.....	اثر خصوصی سازی بر کارایی اقتصادی
62.....	کارایی در تخصیص منابع
62.....	افزایش کارایی تولیدی
63.....	افزایش کارایی غیر بازاری
63.....	ابعاد اجتماعی خصوصی سازی
65.....	دلایل ناکامی خصوصی سازی
68.....	تحقیقات انجام شده پیرامون موضوع تحقیق
68.....	پیشینه داخلی
71.....	پیشینه خارجی
72.....	جمع بندی
72.....	فصل سوم: روش تحقیق
73.....	مقدمه
74.....	جامعه آماری
74.....	نمونه و روش نمونه گیری
74.....	متغیرهای مورد مطالعه
74.....	ابزار اندازه گیری و طرز تهیه آن

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
75.....	روایی و پایایی پرسشنامه .....
75.....	روایی صوری .....
75.....	روایی ملاکی یا محتوا.....
75.....	پایایی .....
76.....	نحوه اجرای پرسشنامه و جمع آوری اطلاعات .....
76.....	روشهای تجزیه و تحلیل آماری.....
77.....	فصل چهارم :ارائه نتایج آماری .....
78.....	مقدمه .....
78.....	ویژگی های توصیفی نمونه آماری .....
78.....	توزیع حجم نمونه آماری بر اساس جنسیت .....
79.....	سؤال اول پژوهش .....
80.....	سؤال دوم پژوهش .....
81.....	سؤال سوم پژوهش .....
82.....	سؤال چهارم پژوهش .....
84.....	سؤال پنجم پژوهش .....
85.....	فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری .....
86.....	مقدمه .....
87.....	سؤال اول پژوهش .....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
87.....	سوال دوم پژوهش .....
89.....	سوال سوم پژوهش .....
90.....	سوال چهارم پژوهش .....
91.....	سوال پنجم پژوهش .....
92.....	پیشنهادات .....
94.....	پیشنهادات کاربردی به محققان آتی.....
95.....	محدودیت‌های تحقیق .....
96.....	پیوستها .....
100.....	منابع و ماخذ .....
100.....	منابع فارسی .....
104.....	منابع انگلیسی .....

فهرست جداول و نمودارها

صفحه

عنوان

جداول:

جدول (1-1): انواع متغیرهای تحقیق و ابعاد آنها..... 10

جدول (1-2): خرده نظام های جامعه..... 42

جدول (1-4): توزیع حجم نمونه گروه آزمایش براساس جنسیت..... 79

جدول (2-4): مقایسه میانگین پاسخ سئوالات مربوط به متناسب بودن محتوای آموزشی بامهارت های موردنیاز

واحرازمشاغل 80

جدول (3-4): میزان تاثیر سیاست ها وخط مشی های سازمان درجذب مشارکت و سرمایه گذاری بخش

خصوصی در تاسیس آموزشگاههای آزاد فنی و حرفه ای 81

جدول (4-4): میزان تاثیر تاسیس آموزشگاههای آزادفنی و حرفه ای بر توسعه اقتصادی - اجتماع..... 82

جدول (5-4): مقایسه رشد کمی آموزشگاههای آزاداستان باتوجه به شاخص تعهدسازمان ومیزان

عملکردسازمان 83

جدول (6-4): مقایسه رشد کمی کارآموزان بخش دولتی باتوجه به شاخص تعهد سازمان ومیزان

عملکردسازمان 84

نمودارها:

نمودار (1-2) رابطه سرمایه گذاری در آموزش و پرورش و رشد اقتصادی)..... 21

نمودار (2-2) دیدگاه های نظر تحلیل آموزش های فنی و حرفه ای 45

فصل اول

کلیات

1-1- مقدمه

آموزش عبارت است از انجام یک سلسله عملیات مرتب، منظم، پیوسته، پشت سرهم که با آن بتوان دانش، مهارت و تغییرات رفتاری مطلوب در نیروی انسانی یک سازمان را برای رسیدن به اهداف معین و مشخص به وجود آورد (وبستر¹ به نقل از علی آرین، 1383) با این تعریف در می یابیم: که آموزش، نیروی محرکه چرخ توسعه است. همانطور که یک ضرب المثل چینی می گوید «اگر به شخصی یک ماهی بدهید خوراک یک روز او را فراهم کردید ولی اگر به او ماهیگیری را بیاموزید خوراک یک عمر او را فراهم آورده اید» آموزش تسهیل کننده فراگیری دانش های جدید، مهارتها و تواناییهایی می باشد که مستلزم بهبود در اجرای شغل است. (سینگر² به نقل از علی آرین، 1383)

آموزش به عنوان سرمایه ای کلیدی در رشد و توسعه ی کشورهاست. آموزش از طریق آماده سازی افراد با مهارت های فنی و علمی مناسب زمینه ی موثر از نیروی انسانی را در فرایند توسعه ایفا می کند.

به عبارتی منابع انسانی زمانی بهره ور و کارا خواهد شد که به سرمایه ی انسانی تبدیل شود و سرمایه انسانی یعنی انباشت مهارت، تخصص و به طور کلی حجم دانش فنی نیروی انسانی. بررسی ها نشان می دهد که برنامه ریزی جهت نیل به نیازهای مهارتی، آموزشی و در نهایت بهسازی منابع انسانی مؤثرترین راه

1-webster

2-singer

دستیابی به مزیت رقابتی و در شرایط فعلی کارآمدتر کردن کارکنان سازمانها از طریق بهبود و بهسازی آنان است. (مهمویی و فرهادی، 1383)

از آنجاکه انسان خود مولد و مصرف کننده ی تکنولوژی است، درک این نکته مشکل نخواهد بود که چرا نیروی انسانی مهمترین عامل توسعه ی اقتصاد و صنعت به شمار می رود؟ چنانچه نقش کلیدی و محوری را در ارتقای بهره وری برای انسان قائل شده اند؟

علت این امر این است که تنها انسان است که می تواند کمیت و کیفیت کار خود را ارتقاء داده، طرح های جدید ارائه بنمایند، و با نیروی فکر و اندیشه ی خود مشکلات را از پیش رو بردارد و بر نیروی کار خود بیفزاید و راههای کاهش هزینه ها را بیابد و یقیناً تنها عاملی که می تواند تغییراتی در خود و محیط خود به وجود آورد انسان می باشد. از طرفی دیگر انسان نه تنها عامل، بلکه هدف بهره وری نیز می باشد. بنابر این اهمیت توجه به انسان نیز به این دلیل دوچندان می شود. شکل گیری ملت و دولت به توسعه ی منابع انسانی و توسعه ی سازمانهایی بستگی دارد که به تربیت نیروی انسانی مشغول هستند. یونسکو درباره ی اهمیت این موضوع توضیح می دهد که آموزش های فنی و حرفه ای شرط لازم برای نگهداری ساختار پیچیده ی توسعه ی اجتماعی، اقتصادی و مدنی مدرن به شمار می رود (unesco 1974)

نیروی انسانی یکی از مهمترین عوامل تولید هر جامعه می باشد. امروزه نیروی انسانی متخصص به عنوان یکی از مهمترین منابع اصلی تأمین رشد اقتصادی کشورها به شمار می رود. بنابر این لازم است تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمد و استفاده بهینه از آن در مرکز توجه برنامه ریزان قرار گیرد. لیکن امروزه رشد فزاینده ی حجم نیروی کار، در فقدان ارتباط کافی و عدم هماهنگی بین نظام آموزش و بازار کار، عدم تناسب رشد اقتصادی و ظرفیتهای اشتغال زایی جامعه با رشد دانش آموختگان، افزایش میزان مشارکت نیروی کار در جامعه بالاخص در بین زنان، فقدان اطلاعات مورد نیاز بازار کار باعث گردید تا موضوع

اشتغال از جمله مهمترین دغدغه های سیاستگذاران جوامع در حال توسعه از جمله ایران به شمار آید.
(صالحی، 1383)

1-2- بیان مسئله:

امروزه ، دانش ها مهارتها و کاردانی مردم به طور روز افزونی در اقتصاد جهانی نقش اساسی ایفای میکنند. با اهمیت یافتن این موضوع ،ارتقاء و بهبود کیفیت نیروی کار از طریق سرمایه گذاری در سرمایه انسانی و به خصوص از طریق آموزش های فنی و حرفه ای جایگاه خاصی پیدامی کنند.به همین دلیل ،دولتها خانواده ها و افراد، به طور روز افزونی در آموزش های فنی و حرفه ای سرمایه گذاری می نمایند، زیرا این باور عمومیت یافته است ،که این نوع آموزش ،کالا و خدمت مفیدی است که اشخاص و جامعه از داشتن آن بهره می جویند.در گذشته فکر اقتصاددانان حول این محور می گشت که حاصل تولید، چگونه باید میان نیروی کار،سرمایه زمین ومنابع طبیعی توزیع گردد. در چارچوب این تفکر، انسانها نیروی کار همگن و متجانس را تشکیل می دادند که کاملاً قابل جانشینی یکدیگر می باشند به گونه ای که هیچ تفاوت چشمگیری بین آنها و جود نداشت. این واقعیت که افراد ممکن است از توانایی های متفاوتی برخوردار باشند، در تحلیل اقتصادی جایگاه چندان مهمی نداشت.(صالحی، 1383)

در حقیقت بعد از دهه ی 1950 بود که تغییرات کیفی در نیروی انسانی در تحلیل های اقتصادی از اهمیت شایسته ای برخوردار شد (عمادزاده، 1386). اقتصاددانان معروفی همچون «تئودرشولتز»³ (1961) «ساخاروپولس»⁴ (1991) تاکیدات خاصی برای این مفهوم ارائه کردند، ولی نقش آموزش در اثری است که بر

---

³ - T.shoultz

⁴ - psacharpoulos

منابع انسانی به جای می گذارد و این باعث و عامل رشد اقتصادی می گردد که از این عامل مشخص به عنوان «سرمایه انسانی» یاد می شود.

در سالهای اخیر توجه به آموزش های فنی و حرفه ای در میان دست اندر کاران، برنامه ریزان و سیاستگذاران نظام آموزش کشور رشد قابل توجهی داشته است. این آموزشها نقش حیاتی در پیشرفت و توسعه ی همه جانبه از جمله شکوفا ساختن استعدادها و خلاقیت های بالقوه جمعیت یک کشور را ایفاء می کند، از طرفی نظام های آموزش فنی و حرفه ای توسعه دهنده منابع انسانی که سرمایه های اساسی هر کشور محسوب می گردند، می باشد. سرمایه گذاری در سرمایه های انسانی که منجر به افزایش نرخ بالای بازدهی اجتماعی و اقتصادی است از طرف همه متخصصین اقتصادی و آموزش و پرورش با اولویت تلقی شده است (ستاری فرد، 1381).

بنابر این رشد اقتصادی، ثبات سیاسی و توسعه اجتماعی بستگی به آموزش نیروهای انسانی دارد (ایتانو، 1955، Itao). از این منظر آموزش، خصوصاً آموزش فنی و حرفه ای به منزله عامل اصلی دستیابی کشورها به توسعه تلقی می گردد. (قاسمیان، 1375)

از دید نگارنده : شرایط تحول در دنیای معاصر آنچنان پرشتاب است که در عرصه ی علم، دانش و فن آوری هر روز ناظر تغییرات و تحولات سریعی هستیم به گونه ای که متأثر از این تغییرات سریع، ماهیت مشاغل دستخوش تغییر گردید و به تبع آن روند نوع تقاضا برای نیروی انسانی مورد نیاز را جهت اشتغال در بخش های مختلف اقتصادی کشورها نیز تحت تأثیر قرار داده است. در نتیجه ظهور و پیدایش شرایط نوین و در حال تغییر بازارکار این کشورها نیز در مقاطع مختلف زمانی تقاضای مختلف و متنوعی از نیروی انسانی ماهر موردنیاز را طلب می کند. در همین زمینه، پاسخگویی مناسب و منطقی به نیازهای در حال تغییر بازار کار،

بر عهده ی موسسات و سازمانهای آموزشی خصوصا آموزش فنی و حرفه ای است که رسالت آماده سازی افراد را برای تطبیق و همنوایی با شرایط جدید بر عهده دارند.

با توجه به اصل 44 قانون اساسی و سند بیست ساله ، مبنی بر کاهش تصدی گری دولت و سرمایه گذاری در امر نظارت و بهبود کیفیت، واگذاری آموزشها در مراکز فنی و حرفه ای به بخش خصوصی که سبک ترین راه کاهش این تصدی یعنی توسعه آموزشگاههای آزاد به منظور استفاده از توان فکری ، علمی و فیزیکی این بخش (خصوصی) در سالهای اخیر از رشد و سرعت بسیاری برخوردار گردیده است. (نگارنده) توسعه و ماندگاری بخش خصوصی بستگی به عواملی از جمله حمایت دولت در زمینه های مالی ، قانونی و حمایتی دارد در اینصورت نه تنها بخشی از هزینه های دولت را کاهش می دهد بلکه با رقابت سالم منجر به توسعه فن آوری اطلاعات هم گردیده و نهایتا باعث توسعه ی اقتصادی و اجتماعی جامعه می گردد. (منبع پیشین)

1-3- اهمیت و ضرورت تحقیق:

در سال 1990 گزارشی از سوی سازمان ملل منتشر شد که در این گزارش آمده ، مردم ثروت واقعی یک ملت را تشکیل می دهند. در جهان فرا صنعتی نیز با توجه به تغییر ساختارهای اقتصادی ، اجتماعی و فنی ، انقلاب علمی به معنای تحول عمیق و کیفی در نیروهای تولیدی محسوب می شود. در این زمینه ، دیگر نظامهای تعلیم و تربیتی سنتی نمی توانند همگام با این حرکات پر شتاب علمی و فنی پیش روند، لذا به یک دگرگونی فراخوانده می شوند و آموزش علاوه بر توجه به ارزشهای اجتماعی و فرهنگی ، باید قادر به تولید محصولاتی باشد که شایستگی ها، مهارتها و توانایی های لازم برای همگامی با دستاوردهای نو را در بر داشته باشد. (صادقی و حسینی 1383)

در دهه ی جدید ، ناظر تغییر در ارزشهای اجتماعی ،افزایش عدم امنیت اقتصادی ونابسامانی در بازار کار بوده ایم . پورافکاری(1370) به نقل از دیویس⁵ بیان می کند: بیکاری میزان شرکت شخص را در جامعه کاهش می دهد.تماسهای اجتماعی او را کم می کند،ساختار زندگی روزمره را در هم می ریزد و موجب پایین آمدن احساس شأن ،مقام واحترام می گردد.

احمدی(1387) معتقد است که مطالعات مختلف نشان می دهدکه فقر مالی و عدم امکانات شغلی و نداشتن مهارت باعث روابط غلط خانوادگی می شود و جوانان را به بزهکاری می کشاند. همین امر باعث شده که نوجوانان و جوانان بیش از نسل گذشته به موفقیت مادی و امنیت مالی توجه کنند. در روند تغییر در ارزشها در صدا فرادی که به رشته های کاربردی مانند بازرگانی کامپیوتر و.....رو آورده اند افزایش یافته ،حتی در دختران نیز مشهود است.

انواع آموزشهایی که در مراکز فنی وحرفه ای برگزار می گردد متحمل هزینه های سنگینی است. ژان توماس⁶ به نقل ازآقازاده (1363) معتقد است که در موارد متعدد نیز مسئولیت دولت تا خاتمه ی سن آموزش اجباری در مدرسه به جای خود باقی است ولی می توان وظیفه کارآموز حرفه ای مبتنی برکار عملی را با عقد قرار داد با برخی از شرکتهای خصوصی یا دولتی منتخب واگذار کند طبق گزارش نشریه ی بین المللی کار در کشورهای در حال توسعه نیز به دلیل کمبود بودجه و کاهش استخدام ،آموزش کوتاه مدت برای بخش رسمی ، شدیداً افت کرده است.....دراین کشورها دوره های کوتاه مدت برای جوانان بیکار فارغ التحصیل دبیرستانی ،خارج از سیستم آموزش رسمی و از طرف سازمانهای غیر دولتی در نظر گرفته شده است.

---

⁵ - Davis

⁶ _ Jon toumas